Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

11. lipnja 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Očuvanje prirodnih staništa i divlje faune i flore – Direktiva 92/43/EEZ – Članak 12. stavak 1. – Sustav stroge zaštite životinjskih vrsta – Prilog IV. – *Canis lupus* (vuk) – Članak 16. stavak 1. – Prirodni areal – Hvatanje i prijevoz primjerka divlje životinje vrste *canis lupus* – Javna sigurnost"

U predmetu C-88/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputila Judecătoria Zărnești (Prvostupanjski sud u Zărneștiju, Rumunjska), odlukom od 15. studenoga 2018., koju je Sud zaprimio 7. veljače 2019., u postupku

Alianța pentru combaterea abuzurilor

protiv

TM,

UN,

Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: A. Arabadjiev (izvjestitelj), predsjednik vijeća, P. G. Xuereb i T. von Danwitz, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Alianța pentru combaterea abuzurilor, C. Dumitriu i C. Feher,

– za rumunjsku vladu, E. Gane, L. Lițu i C.-R. Canțăr, a zatim E. Gane i L. Lițu, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, G.-D. Balan i C. Hermes, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 13. veljače 2020.,

* Jezik postupka: rumunjski

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 12. stavka 1. i članka 16. stavka 1. Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL 1992., L 206, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 2., str. 14.), kako je izmijenjena Direktivom 2013/17/EU od 13. svibnja 2013. (SL 2013., L 158, str. 193.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 27., str. 143., u daljnjem tekstu: Direktiva o staništima).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Alianțe pentru combaterea abuzurilor, udruge, s jedne strane, i TM-a, člana Direcție pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor (u daljnjem tekstu: DMPA), udruge za zaštitu životinja, UN-a, veterinara, te DMPA-e, s druge strane, u vezi s hvatanjem i prijevozom u neprimjerenim uvjetima primjerka divlje životinje koja pripada vrsti *canis lupus* (vuk).

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Članak 1. Direktive o staništima, naslovljen „Definicije”, određuje:

„Za potrebe ove Direktive:

[…]

(b) *prirodna staništa* znače kopnena ili vodena područja određena geografskim, abiotičkim i biotičkim svojstvima, bilo potpuno prirodna bilo poluprirodna;

[…]

(f) *stanište* vrste znači okoliš određen specifičnim abiotičkim i biotičkim čimbenicima, u kojima vrsta živi u bilo kojoj fazi svoga biološkoga ciklusa;

[…]

(k) *područje od značaja za Zajednicu: […]*

Za široko rasprostranjene životinjske vrste, područja od značaja za Zajednicu odgovaraju mjestima unutar prirodnog areala takvih vrsta koja predstavljaju fizičke i biološke čimbenike bitne za njihov život i razmnožavanje;

[…]”

4 Članak 2. te direktive propisuje:

„1. Cilj ove Direktive je doprinijeti osiguranju biološke raznolikosti putem očuvanja prirodnih staništa i divlje faune i flore na europskom području država članica na koje se Ugovor primjenjuje.

2. Mjere poduzete u skladu s ovom Direktivom namijenjene su održavanju ili povratu u povoljno stanje očuvanosti, prirodnih staništa i vrsta divlje faune i flore od interesa Zajednice.

3. Mjere poduzete u skladu s ovom Direktivom uzimaju u obzir gospodarske, socijalne i kulturne potrebe te regionalne i lokalne karakteristike.”

5 U skladu s člankom 4. stavkom 1. navedene direktive:

„Na temelju kriterija utvrđenih u Prilogu III. (Faza 1) i relevantnih znanstvenih informacija svaka država članica predlaže popis područja, uz naznaku koji se prirodni stanišni tipovi iz Priloga I. i koje vrste iz Priloga II. prirodno nalaze na tom području. Za široko rasprostranjene životinjske vrste ta područja odgovaraju mjestima unutar prirodne rasprostranjenosti takvih vrsta u kojima postoje fizički ili biološki čimbenici bitni za njihov život i razmnožavanje. […]”

6 Članak 12. stavak 1. te direktive glasi:

„Države članice poduzimaju sve potrebne mjere za uspostavu sustava stroge zaštite životinjskih vrsta navedenih u Prilogu IV., točki (a) u njihovom prirodnom arealu, zabranjujući:

(a) sve oblike namjernog hvatanja ili ubijanja primjeraka tih vrsta u divljini;

(b) namjerno uznemiravanje tih vrsta, posebno u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, hibernacije i migracije;

(c) namjerno uništavanje ili uzimanje jaja iz divljine;

(d) oštećivanje ili uništavanje lokaliteta za razmnožavanje ili odmor.”

7 Člankom 16. stavkom 1. Direktive o staništima predviđa se:

„Pod uvjetom da ne postoji zadovoljavajuća alternativa i da odstupanje ne šteti održavanju populacija dotičnih vrsta u povoljnom stanju očuvanosti u njihovom prirodnom arealu, države članice mogu odstupiti od odredaba članaka 12., 13., 14. i [članka] 15. točaka (a) i (b):

(a) u interesu zaštite divlje faune i flore te očuvanja prirodnih staništa;

(b) radi sprečavanja ozbiljne štete, posebno na usjevima, stoci, šumama, ribnjacima i vodama te ostalim tipovima imovine;

(c) u interesu javnog zdravlja i javne sigurnosti ili zbog ostalih imperativnih razloga prevladavajućeg javnog interesa, uključujući interese socijalne ili gospodarske prirode te korisnih posljedica od primarnog značaja za okoliš;

(d) za potrebe istraživanja i obrazovanja, repopulacije i reintrodukcije tih vrsta te za to potrebnih postupaka razmnožavanja, uključujući umjetno razmnožavanje biljaka;

(e) kako bi dopustile, pod strogo nadziranim uvjetima, na selektivnoj osnovi i u ograničenom razmjeru, uzimanje ili držanje određenih primjeraka vrsta navedenih u Prilogu IV., u ograničenom broju koji utvrđuju nadležna državna tijela.”

8 Među životinjskim vrstama „od značaja za Zajednicu i kojima je potrebna stroga zaštita”, čiji je popis utvrđen u Prilogu IV. točki (a) toj direktivi (u daljnjem tekstu: zaštićene životinjske vrste), nalazi se, među ostalim, *canis lupus* (vuk).

Rumunjsko pravo

9 Članak 33. ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice (Uredba sa zakonskom snagom br. 57/2007 o sustavu zaštićenih prirodnih područja i očuvanju prirodnih staništa, divlje flore i faune), u verziji koja je primjenjiva na spor u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: OUG 57/2007), određuje:

„1. U odnosu na kopnene, vodene i podzemne vrste biljaka i divljih životinja iz Priloga br. 4A i 4B, uz iznimku vrsta ptica koje žive u zaštićenim prirodnim područjima ili izvan njih, zabranjuje se:

(a) bilo koji oblik sakupljanja, hvatanja, ubijanja, uništavanja ili ozljeđivanja primjeraka koji se nalaze u svojem prirodnom okruženju, u bilo kojoj fazi njihova životnog ciklusa;

(b) namjerno uznemiravanje u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, hibernacije i migracije;

[…]

(f) držanje, prijevoz, prodaja ili razmjena u bilo koju svrhu te nuđenje na razmjenu ili prodaju jedinki uzetih iz prirodnog okruženja u bilo kojoj fazi njihova biološkog ciklusa.

[…]”

10 Članak 38. OUG-a 57/2007 određuje:

„1. Iznimno od odredbi članka 33. stavaka 1. do 4. i članka 37. stavka 1., središnje upravno tijelo za zaštitu okoliša svake godine i kad god je to potrebno utvrđuje odstupanja, pod uvjetom da ne postoji drugo prihvatljivo rješenje i da mjere odstupanja nisu štetne za održavanje populacija dotičnih vrsta u zadovoljavajućem stanju očuvanosti u njihovom prirodnom području i samo u sljedećim slučajevima:

[…]

(c) u interesu javnog zdravlja i sigurnosti, a za životinjske vrste koje nisu ptice i zbog drugih razloga u javnom interesu, uključujući razloge socijalne ili gospodarske prirode, te zbog korisnih posljedica od primarnog značaja za okoliš;

[…]

2. Odstupanja se utvrđuju odlukom voditelja središnjeg upravnog tijela za brigu o okolišu i zaštitu šuma, uz mišljenje Rumunjske akademije.

[…]

2^2. Postupak utvrđivanja odstupanja potvrđuje se rješenjem središnjeg upravnog tijela za zaštitu okoliša i šuma.

2^3. Kod odstupanja iz stavka 2^1. treba navesti sljedeće:

(a) vrste na koje se primjenjuju odstupanja;

(b) sredstva, naprave ili metode dopuštene za hvatanje ili ubijanje;

(c) uvjete rizika i okolnosti kada se i gdje takva odstupanja mogu primjenjivati;

(d) tijelo ovlašteno za utvrđivanje ispunjavanja potrebnih uvjeta i za odlučivanje koja se sredstva, naprave ili metode mogu koristiti, u kojim granicama i od strane kojih osoba;

(e) mjere nadzora koje je potrebno provesti.

[…]”

11 U skladu s člankom 52. OUG-a 57/2007:

„Smatra se kaznenim djelom i kažnjava kaznom zatvora od tri mjeseca do godine dana ili novčanom kaznom počinjenje sljedećih radnji:

[…]

(d) kršenje odredbi članka 33. stavaka 1. i 2.”.

Glavni postupak i prethodno pitanje

12 Șimon (Rumunjska), mjesto koje potpada pod općinu Bran i koje se nalazi u okrugu Brașov, nalazi se otprilike jedan kilometar istočno od područja Bucegi, koje je Europska komisija na prijedlog Rumunjske uvrstila na popis područja od značaja za Zajednicu pod oznakom ROSCI0013. Drugo područje te vrste, područje Munții Făgăraș (oznaka ROSCI0122), nalazi se otprilike osam kilometara zapadno od tog mjesta. U standardnim obrascima podataka u pogledu obaju područja zabilježena je zastupljenost vukova.

13 Osoblje DMPA-e i UN, u svojstvu veterinara, su 6. studenoga 2016. oko 19 sati otišli u Șimon, pod vodstvom osobe TM, s namjerom da uhvate i premjeste vuka koji se nekoliko dana zadržavao na mjestu stanovanja jednog mještanina, gdje se zajedno igrao i hranio s njegovim psima. Nakon što je primio dozu veterinarskih anestetika putem projektila za potkožno ubrizgavanje, taj je vuk bio slijeđen, ulovljen, a zatim uhvaćen za šiju i rep te prenesen do vozila koje nije bilo u neposrednoj blizini da bi bio smješten u kavez za prijevoz pasa.

14 Osoblje DMPA-e koordiniralo je prijevoz tako zarobljenog vuka do prirodnog medvjeđeg rezervata Libearty de Zărnești (Rumunjska), u kojem se također nalazi ograđen prostor namijenjen vukovima iz zooloških vrtova koji nisu zadovoljavali propise. Međutim, za vrijeme prijevoza vuk je uspio probiti rešetke kaveza te je pobjegao u okolnu šumu.

15 Udruga Alianța pentru combaterea abuzurilor 9. svibnja 2017. podnijela je kaznenu prijavu protiv TM-a, UN-a i DMPA-e, te protiv drugih osoba koje su radile za potonjeg, zbog kaznenih djela povezanih s hvatanjem i prijevozom vuka u neodgovarajućim uvjetima. Iz te prijave proizlazi da nije bilo pribavljeno nikakvo odobrenje za hvatanje i prijevoz navedenog vuka.

16 Judecătoria Zărnești (Prvostupanjski sud u Zărneștiju, Rumunjska) pita se u kojoj se mjeri namjerno hvatanje ili ubijanje divljih primjeraka vrste *canis lupus* može izvršiti ako ne postoji odstupanje na temelju članka 16. Direktive o staništima u slučaju kad su te životinje zatečene na periferiji lokaliteta ili kada ulaze na područje teritorijalne upravne jedinice, ili je odstupanje potrebno za bilo koju jedinku divlje životinje koja nije zatočena, neovisno o tome je li unutar područja teritorijalne upravne jedinice.

17 Taj sud ističe da je glavni cilj Direktive o staništima, koji je „promicanje održavanja biološke raznolikosti, uzimajući u obzir gospodarske, socijalne, kulturne i regionalne zahtjeve, doprinos[eći] općem cilju održivog razvitka”, u potpunosti opravdan u slučajevima kada zaštićene životinje

napuštaju prirodno stanište. Međutim, restriktivno tumačenje odredaba te direktive moglo bi navesti na zaključak da za državu ne postoji nikakva obveza ako su te životinje napustile svoje prirodno stanište, što bi bilo u suprotnosti s ciljem koji slijedi taj normativni akt.

18 Navedeni sud se konkretno poziva na odstupanje od pravila koja se odnose na zaštitu ugroženih vrsta, predviđeno u članku 16. stavku 1. točki (c) Direktive o staništima, prema kojem je pojam „javna sigurnost" usko povezan sa situacijama u kojima se životinje koje pripadaju ugroženim vrstama nalaze izvan svojeg prirodnog staništa.

19 U tim je okolnostima Judecătoria Zărnești (Prvostupanjski sud u Zărneştiju) odlučila prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članak 16. Direktive [o staništima] tumačiti na način da on nameće obvezu državama članicama da odrede odstupanja od članaka 12., 13., 14. i članka 15. točaka (a) i (b) i u slučajevima kad životinje koje pripadaju ugroženim vrstama napuštaju prirodno stanište te se nalaze u njegovoj neposrednoj blizini ili potpuno izvan njega?"

O prethodnom pitanju

20 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 12. stavak 1. točku (a) i članak 16. Direktive o staništima tumačiti na način da hvatanje i prijevoz primjerka zaštićene životinjske vrste, poput vuka, na periferiji područja ljudskih naselja ili u takvom području mogu potpadati pod zabranu predviđenu u prvom od tih članaka ako ne postoji odstupanje koje je odobrilo nadležno nacionalno tijelo na temelju drugog članka.

21 Najprije valja podsjetiti na to da je cilj Direktive o staništima na temelju njezina članka 2. stavka 1. doprinijeti osiguranju biološke raznolikosti putem očuvanja prirodnih staništa i divlje faune i flore na europskom području država članica. Usto, prema članku 2. stavcima 2. i 3. te direktive, mjere poduzete u skladu s njom namijenjene su održavanju ili povratu u povoljno stanje očuvanosti prirodnih staništa i vrsta divlje faune i flore od interesa za Europsku uniju, i uzimajući u obzir gospodarske, socijalne i kulturne potrebe te regionalne i lokalne karakteristike.

22 Članak 12. stavak 1. točka (a) Direktive o staništima nalaže državama članicama da poduzmu sve potrebne mjere za uspostavu sustava stroge zaštite zaštićenih životinjskih vrsta, u njihovom prirodnom arealu, zabranjujući sve oblike namjernog hvatanja ili ubijanja primjeraka tih vrsta u divljini.

23 Kako bi se poštovala ta odredba, države članice moraju ne samo donijeti potpun zakonodavni okvir nego i provoditi konkretne i posebne zaštitne mjere. Isto tako, navedeni sustav stroge zaštite pretpostavlja donošenje usklađenih i koordiniranih preventivnih mjera. Takav sustav stroge zaštite mora, dakle, omogućiti stvarno izbjegavanje namjernog hvatanja ili ubijanja u divljini primjeraka zaštićenih životinjskih vrsta (vidjeti u tom smislu presude od 17. travnja 2018., Komisija/Poljska (Beloveška šuma), C-441/17, EU:C:2018:255, t. 231. i navedenu sudsku praksu, i od 10. listopada 2019., Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, t. 27.).

24 Iako se člankom 16. stavkom 1. Direktive o staništima ovlašćuju države članice na to da odstupe od odredaba članaka 12. do 14. kao i članka 15. točaka (a) i (b) te direktive, odstupanje usvojeno na tom temelju, u mjeri u kojoj tim državama članicama omogućava da izbjegnu obveze u okviru sustava stroge zaštite prirodnih vrsta, uvjetovano je nepostojanjem zadovoljavajuće alternative i time da ono ne šteti održavanju populacija dotičnih vrsta u povoljnom stanju očuvanosti u njihovu prirodnom arealu. Ti se uvjeti odnose na sve slučajeve iz članka 16. stavka 1. navedene direktive (presuda od 10. listopada 2019., Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, t. 28. i 29.).

25 Također valja istaknuti da članak 16. stavak 1. Direktive o staništima, kojim se precizno i iscrpno utvrđuju uvjeti pod kojima države članice mogu odstupiti od njezinih članaka 12. do 14. kao i od članka 15. točaka (a) i (b), predstavlja iznimku od sustava zaštite predviđenog navedenom direktivom, i treba ga restriktivno tumačiti te se njime teret dokazivanja ispunjenja zahtijevanih uvjeta za svako odstupanje stavlja na tijelo koje donosi odluku (presuda od 10. listopada 2019., Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, t. 30.).

26 Osim toga, valja istaknuti da se vrsta *canis lupus*, koja se uobičajeno naziva „vuk”, nalazi među životinjskim vrstama koje su zaštićene Direktivom o staništima.

27 Pitanje suda koji je uputio zahtjev valja ispitati s obzirom na ta uvodna razmatranja.

28 Taj se sud pita obuhvaća li sustav zaštite ugroženih vrsta predviđen u članku 12. Direktive o staništima samo prirodni okoliš tih vrsta i posljedično prestaje kada se primjerak koji pripada takvoj životinjskoj vrsti nađe u području ljudskog naselja ili periferiji takvog područja. Stoga se zahtjev za prethodnu odluku odnosi na tumačenje koje valja dati pojmu „prirodni areal” i riječima „u divljini”, koji se nalaze u članku 12. stavku 1. Direktive o staništima, te na opseg zaštite koji iz toga proizlazi.

29 Valja podsjetiti na to da u skladu s ustaljenom sudskom praksom, prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst nego i kontekst u kojem se nalazi te ciljeve propisa kojeg je dio (presuda od 21. studenoga 2019., Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, C-678/18, EU:C:2019:998, t. 31. i navedena sudska praksa).

30 Kao prvo, kad je riječ o tekstu članka 12. Direktive o staništima, mora se utvrditi da on ne pruža nikakav koristan element za potrebe definiranja pojma „prirodni areal” i riječi „u divljini”.

31 Međutim, može se istaknuti da taj članak zaštitu koju nalaže ne temelji na pojmu „prirodno stanište” i ne utvrđuje sustav zaštite primjeraka zaštićenih životinjskih vrsta s obzirom na mjesto, prostor ili stanište u kojem se nalaze u određenom trenutku.

32 Kao drugo, kad je riječ o kontekstu u kojem se nalazi članak 12. Direktive o staništima, valja istaknuti da ni članak 1. ni bilo koja druga odredba te direktive ne definiraju taj pojam ni te riječi. Stoga valja ispitati pojam „prirodni areal” i riječi „u divljini” iz stavka 1. tog članka s obzirom na bliske pojmove koji su definirani i/ili upotrijebljeni u toj direktivi.

33 U tom pogledu valja navesti da Direktiva o staništima sadržava dva dijela, koji su posvećeni, s jedne strane, očuvanju prirodnih staništa, među ostalim, određivanjem područja očuvanja, i, s druge strane, očuvanju divlje faune i flore određivanjem zaštićenih vrsta.

34 A ta direktiva ne zahtijeva da se zaštita koju pruža na temelju drugog od tih dijelova utvrđuje u vezi s prvim zahtjevom i, konkretno, s obzirom na zemljopisno područje koje obuhvaćaju područja očuvanja ili prirodna staništa.

35 Usto, kao što je to nezavisna odvjetnica navela u točki 29. svojeg mišljenja, u skladu s člancima 3. do 6. Direktive o staništima, prirodna staništa moraju se kao takva zaštititi u okviru mreže područja očuvanja Natura 2000. Međutim, ta mreža također obuhvaća „staništa vrste” koja se zasebno definiraju u članku 1. točki (f) navedene direktive, u kojima žive vrste navedene u njezinu Prilogu II. Budući da se vuk navodi u tom prilogu, države članice dužne su u pogledu te vrste odrediti posebna područja očuvanja.

36 Valja utvrditi da pojam „stanište vrste” iz članka 1..točke (f) Direktive o staništima, definiran kao „okoliš određen specifičnim abiotičkim i biotičkim čimbenicima, u kojima vrsta živi u bilo kojoj fazi svoga biološkoga ciklusa”, ne odgovara području koje je fiksno i nepromjenjivo određeno.

37 Usto, kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 42. svojeg mišljenja, iz odredaba Direktive o staništima koje se odnose na zaštitu područja proizlazi da se zaštita životinjskih vrsta ne može ograničiti na područja očuvanja. Ona nisu određena s ciljem da se u potpunosti obuhvati stanište zaštićenih vrsta, koje mogu biti široko rasprostranjene. Kad je riječ o takvim vrstama, članak 4. stavak 1. Direktive o staništima određuje da države članice moraju predložiti popis područja, uz naznaku koji se prirodni stanišni tipovi iz Priloga I. i koje vrste iz Priloga II. prirodno nalaze na tom području. U toj se odredbi pojašnjava da za široko rasprostranjene životinjske vrste ta područja odgovaraju mjestima unutar prirodne rasprostranjenosti takvih vrsta u kojima postoje fizički ili biološki čimbenici bitni za njihov život i razmnožavanje.

38 Stoga, kad je riječ o zaštićenim životinjskim vrstama koje su, poput vuka, široko rasprostranjene, pojam „prirodni areal” širi je od zemljopisnog područja u kojem postoje fizički ili biološki čimbenici bitni za njihov život i razmnožavanje. Taj areal, kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 37. svojeg mišljenja, odgovara, zemljopisnom području na kojem predmetna vrsta boravi, odnosno na kojem se ona rasprostranjuje u okviru svojeg prirodnog ponašanja.

39 Iz toga proizlazi da zaštita predviđena člankom 12. stavkom 1. Direktive o staništima ne sadržava ograničenja ili granice i stoga ne dopušta zaključak da je divlji primjerak zaštićene životinjske vrste koji se nalazi u blizini područja ljudskog naselja ili unutar njih, koji prelazi takva područja ili se hrani resursima koje je proizveo čovjek, životinja koja je napustila svoj „prirodni areal”, ili da je potonji nespojiv s ljudskim naseljima ili intervencijama.

40 Istovjetni zaključak proizlazi iz čitanja Smjernica o sustavu stroge zaštite za životinjske vrste od interesa za Zajednicu na temelju Direktive o staništima 92/43/EEZ (konačna verzija, veljača 2007.), koje „prirodni areal” opisuju kao dinamičan koncept, koji se ne podudara u potpunosti s „područjima koja stvarno nastanjuju ili područjem u kojem su stanište, vrsta ili podvrsta trajno zastupljeni”.

41 Kao što je to navela nezavisna odvjetnica u točkama 38. i 40. svojeg mišljenja, to je tumačenje također potkrijepljeno definicijom iz članka 1. stavka 1. točke (f) Konvencije o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja, potpisane u Bonnu 23. lipnja 1979. i sklopljene u ime Zajednice Odlukom Vijeća 82/461/EEZ od 24. lipnja 1982. (SL 1982., L 210, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 16., str. 20.). Prema toj definiciji „područje rasprostranjenja” obuhvaća sva mjesta na kopnu ili u vodi koja migratorna vrsta nastanjuje, povremeno u njima boravi, prelazi ih ili prelijeće u bilo koje vrijeme svojega uobičajenog selidbenoga puta. Tako definicija pojma „područje rasprostranjenja” uzima u obzir sve vrste područja koje ta vrsta prelazi.

42 Međutim, ne bi bilo usklađeno na različit način definirati pojmove „prirodni areal” i „područje rasprostranjenja” koji se nalaze u tim dvama pravnim instrumentima i stoga učiniti različitim njihova odnosna područja primjene.

43 Stoga valja utvrditi da iz konteksta u kojem se nalazi članak 12. Direktive o staništima proizlazi da teritorijalno područje primjene tog članka u pogledu zaštićene vrste poput vuka može obuhvatiti područja koja se nalaze izvan područja očuvanja i, konkretno, uključivati područja ljudskih naselja.

44 Upotreba riječi „u divljini” u stavku 1. točkama (a) i (c) članka 12. Direktive o staništima ne omogućuje da se taj zaključak ospori. Treba je razumjeti na način da stroga zaštita zaštićenih životinjskih vrsta, putem zabrana predviđenih člankom 12. stavkom 1. te direktive, nije primjenjiva samo na posebna područja, nego obuhvaća sve primjerke zaštićenih životinjskih vrsta koji žive u prirodi odnosno u divljini i u skladu s time imaju funkciju u prirodnom ekosustavu, a da se ne primjenjuje nužno na primjerke koji su predmet zakonitog oblika zatočeništva.

45 Te se riječi ne nalaze ni u stavku 1. točki (b), na temelju kojeg se primjerci zaštićenih životinjskih vrsta ne smiju uznemiravati „u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, hibernacije i migracije”, ni u stavku 1. točki (d) tog članka 12. Stoga je nesporno da se zabrane utvrđene u tom članku 12. stavku 1.

točkama (b) i (d) Direktive o staništima primjenjuju na sve primjerke zaštićenih životinjskih vrsta, neovisno o području na kojem se nalaze. Tako da se mora utvrditi da se hvatanje i, *a fortiori*, ubijanje primjerka tih vrsta mora smatrati barem uznemiravanjem.

46 Kao treće, kad je riječ o cilju koji slijedi Direktiva o staništima, valja podsjetiti na to da njezini članci 12., 13. i 16. čine skup usklađenih pravila kojima je cilj osigurati zaštitu populacija dotičnih vrsta (presuda od 20. listopada 2005., Komisija/Ujedinjena Kraljevina, C-6/04, EU:C:2005:626, t. 112.). Zajednički cilj tih odredaba sastoji se od osiguranja stroge zaštite zaštićenih životinjskih vrsta putem zabrana predviđenih u članku 12. stavku 1. te direktive, a odstupanja su dopuštena samo pod strogim uvjetima navedenima u članku 16. stavku 1. navedene direktive, koji treba restriktivno tumačiti (vidjeti u tom smislu presude od 10. svibnja 2007., Komisija/Austrija, C-508/04, EU:C:2007:274, t. 109. do 112., i od 15. ožujka 2012., Komisija/Poljska, C-46/11, neobjavljena, EU:C:2012:146, t. 29.).

47 Stoga sustav zaštite predviđen člankom 12. Direktive o staništima mora moći stvarno spriječiti ugrožavanje zaštićenih životinjskih vrsta.

48 Međutim, ne bi bilo usklađeno s tim ciljem sustavno lišiti zaštite primjerke zaštićenih životinjskih vrsta kada se njihov „prirodni areal” proteže na područja ljudskih naselja.

49 Nasuprot tomu, tumačenje prema kojem „prirodni areal” tih vrsta, naveden u članku 12. stavku 1. Direktive o staništima obuhvaća također područja koja se nalaze izvan područja očuvanja, a zaštita koja iz tog proizlazi stoga nije ograničena na ta područja, može omogućiti postizanje cilja koji se sastoji od zabrane ubijanja ili hvatanja primjeraka zaštićenih životinjskih vrsta. Naime, riječ je o zaštiti tih vrsta ne samo na određenim područjima, restriktivno definiranim, nego i primjeraka tih vrsta koji žive u prirodi odnosno u divljini i u skladu s time imaju funkciju u prirodnom ekosustavu.

50 Kao što je to istaknula Komisija, u brojnim regijama Unije vukovi žive u područjima koja su zaposjeli ljudi, u neposrednoj blizini ljudskih naselja. Čovjekova intervencija u ta područja tako je dovela do djelomične prilagodbe vukova tim novim uvjetima. Kao što to proizlazi iz spisa kojim raspolaže Sud, razvoj infrastrukture, nezakonito iskorištavanje šuma, poljoprivredna gospodarstva i određene industrijske djelatnosti pridonijeli su izvršavanju pritiska na populaciju vukova i njihovo stanište. Iz tog spisa također proizlazi da su se činjenice o kojima je riječ u glavnom postupku dogodile u Șimonu, mjestu koje se nalazi između dvaju velikih područja očuvanja na kojima žive populacije vukova, tako da je moguće da dođe do migracije vukova između tih dvaju područja.

51 Iz prethodno navedenog proizlazi da bi tumačenje pojma „prirodni areal” i riječi „u divljini”, koji se nalaze u članku 12. stavku 1. točki (a) Direktive o staništima, na način da su područja ljudskih naselja isključena iz područja primjene odredaba koje se odnose na zaštitu zaštićenih životinjskih vrsta bilo neusklađeno ne samo s tekstom i kontekstom te odredbe, nego i s ciljem koji ona slijedi.

52 Stoga valja utvrditi da se obveza stroge zaštite zaštićenih životinjskih vrsta u skladu s člankom 12. i sljedećima Direktive o staništima primjenjuje na sve „prirodne areale” tih vrsta, bilo da se oni nalaze u njihovu prirodnom staništu, područjima očuvanja ili, suprotno tomu, u blizini ljudskih naselja.

53 Usto, mora se utvrditi da više razloga za odstupanje koji su predviđeni u članku 16. stavku 1. Direktive o staništima izričito upućuju na sukobe koji mogu nastati ako dođe do kontakta odnosno sukoba primjerka zaštićene životinjske vrste s ljudima ili njihovom imovinom, osobito u situacijama poput onih koje su opisane u točki 50. ove presude.

54 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev pita se je li zabranjen svaki oblik namjernog hvatanja primjeraka zaštićene životinjske vrste ako ne postoji odstupanje koje je odobrilo nadležno nacionalno tijelo na temelju te odredbe.

55 Kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točki 23. ove presude, u tom je pogledu na dotičnoj državi članici da donese potpuni zakonodavni okvir, koji u skladu s člankom 16. stavkom 1. točkama (b) i (c) Direktive o staništima može obuhvaćati mjere sprečavanja ozbiljne štete, posebno na usjevima i stoci ili mjere donesene u interesu javnog zdravlja i javne sigurnosti ili zbog ostalih imperativnih razloga prevladavajućeg javnog interesa, uključujući interese socijalne ili gospodarske prirode.

56 Stoga se hvatanje i prijevoz primjerka zaštićene životinjske vrste koji su obuhvaćeni zabranama predviđenima člankom 12. stavkom 1. Direktive o staništima mogu opravdati samo ako su predmet odstupanja koje je odobrilo nadležno nacionalno tijelo na temelju članka 16. stavka 1. točaka (b) i (c) te direktive, koje se osobito temelji na razlogu javne sigurnosti.

57 U tom je pogledu na dotičnoj državi članici da donese odredbe koje, ako je potrebno, omogućuju stvarno i pravodobno odobravanje takvih odstupanja.

58 Osim toga, valja podsjetiti na to da članak 16. stavak 1. Direktive o staništima, osim prethodno navedenih razloga za odstupanje, izričito zahtijeva da ne postoji nijedna druga zadovoljavajuća alternativa i da odobreno odstupanje ne šteti održavanju populacija dotične vrste u povoljnom stanju očuvanosti u njihovu prirodnom arealu. Na nadležnim nacionalnim tijelima je da utvrde je li tomu tako, uzimajući u obzir, među ostalim, najbolje relevantne znanstvene spoznaje i stručno znanje kao i u svjetlu okolnosti koje se odnose na predmetnu specifičnu situaciju (vidjeti u tom smislu presudu od 10. listopada 2019., Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, t. 51. i 66.).

59 Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi uvjete pod kojima je primjerak zaštićene životinjske vrste o kojem je riječ u glavnom postupku podvrgnut sedativima i prevezen u prirodni rezervat Libearty de Zărnești, i u kojoj mjeri to postupanje čini „namjerno hvatanje” u smislu članka 12. stavka 1. točke (a) Direktive o staništima, izvršeno na temelju odstupanja odobrenog uz poštovanje zahtjeva koje postavlja članak 16. te direktive. Također je potrebno da se taj sud uvjeri da se vodilo računa o utjecajima takvog postupanja na stanje očuvanosti populacije vukova.

60 Usto, u okviru određivanja sankcije primjenjive u predmetnom slučaju zbog nepoštovanja obveza koje proizlaze iz članka 12. stavka 1. točke (a) i članka 16. stavka 1. Direktive o staništima relevantan je element okolnost, koju je navela nezavisna odvjetnica u točki 69. svojeg mišljenja, prema kojoj nacionalno zakonodavstvo nije omogućilo da se u kratkom vremenu primjereno reagira na ponašanje vuka o kojem je riječ u glavnom postupku i da se na taj način pravodobno smanje rizici koji su s time povezani. Nije razvidno ni da nacionalni pravni okvir u tom pogledu obuhvaća znanstveno utemeljene propise ili smjernice.

61 S obzirom na navedeno, ne može se smatrati da su hvatanje i prijevoz vuka o kojem je riječ u glavnom postupku dopušteni s obzirom na članak 12. stavak 1. točku (a) i članak 16. stavak 1. Direktive o staništima, a što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

62 S obzirom na sva prethodna razmatranja, proizlazi da na postavljeno pitanje valja odgovoriti na sljedeći način:

– članak 12. stavak 1. točku (a) Direktive o staništima treba tumačiti na način da hvatanje i prijevoz primjerka životinjske vrste zaštićene na temelju Priloga IV. toj direktivi, poput vuka, na periferiji područja ljudskih naselja ili u takvom području mogu potpadati pod zabranu predviđenu tom odredbom.

– članak 16. stavak 1. navedene direktive treba tumačiti na način da je svaki oblik namjernog hvatanja primjeraka te životinjske vrste u prethodno navedenim okolnostima zabranjen ako ne postoji odstupanje koje je odobrilo nadležno nacionalno tijelo na temelju te odredbe.

Troškovi

63 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

Članak 12. stavak 1. točku (a) Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore, kako je izmijenjena Direktivom 2013/17/EU od 13. svibnja 2013., treba tumačiti na način da hvatanje i prijevoz primjerka životinjske vrste zaštićene na temelju Priloga IV. toj direktivi, poput vuka, na periferiji područja ljudskih naselja ili u takvom području mogu potpadati pod zabranu predviđenu tom odredbom.

Članak 16. stavak 1. navedene direktive treba tumačiti na način da je svaki oblik namjernog hvatanja primjeraka te životinjske vrste u prethodno navedenim okolnostima zabranjen ako ne postoji odstupanje koje je odobrilo nadležno nacionalno tijelo na temelju te odredbe.

Potpisi